

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

1 (7)

Datum
2022-08-16

Ärendebeteckning
405-2491-2022

Regeringskansliet, Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om SOU 2022:14 Sänk tröskeln till en god bostad.

Er beteckning: Fi2022/01157

Länsstyrelsen i Uppsala län (Länsstyrelsen) yttrar sig härmed över SOU 2022:14 *Sänk tröskeln till en god bostad*. Synpunkter lämnas på utredningens förslag om en ny bostadsförsörjningslag med tillhörande författningsändringar.

1 Sammanfattning

Länsstyrelsen

- delar utredarens bedömning att staten, kommunerna och deras gemensamma ansvar bör belysas i en samlad bostadsförsörjningslagstiftning.
- avstyrker att länsstyrelsernas roll och uppgift ska tas bort från lagen om bostadsförsörjning.
- delar utredarens slutsats att ett mål om bostadsförsörjning i lag är bra och anser att målet är bra utformat.
- tillstyrker förslaget om en nationell handlingsplan med vissa förslag på tillägg.
- tillstyrker förslaget om kommunala handlingsplaner och ett lagkrav på samordning mellan kommuner.
- tillstyrker ändringar i förhållande till och i PBL, förtydligandet av grunder för ekonomiskt bistånd till enskilda, inrättande av råd för socialt hållbar bostadsförsörjning, förslag om ändringar i 12 kap. JB, ändring och förtydligande av hur kommunala bostadsförmedlingar kan förmedla, reservera och ge förtur på bostäder, en reglering av hyresvärdars tillträdeskrav för nya hyresgäster och utlämnande av uppgifter av tillträdeskraven, införande av hyresgarantier för barnfamiljer och ändringsförslag i lag om riktlinjer för kommunala markanvisningar.

- ifrågasätter om statliga topplån på landsbygden för idéburna organisationer kommer vara ett tillräckligt träffsäkert bostadspolitiskt verktyg.

Länsstyrelsen anser att utredningens analys och förslag är genomtänkta, betänkandes resonemang om växelverkan mellan de fyra tematiska områdena är utmärkande. Länsstyrelsen anser dock att det behövs flera och mera offensiva åtgärder för att komma till bukt med den samhällsutmaning som bostadsförsörjningen utgör idag. Utredningens resonemang om att välfärdspolitiken hör tätt samman med bostadsförsörjningspolitiken gör att Länsstyrelsen ser att det behövs en mer genomgripande förändring för att nå målen.

2 Länsstyrelsens synpunkter på betänkandets förslag

2.2 Bostadsförsörjningsansvaret, lagens aktörer och det regionala perspektivets frånvaro i lagförslaget

Länsstyrelsen delar utredarens bedömning (se utredningens avsnitt 11.1. och 11.2.1) att staten och kommunerna och deras gemensamma ansvar bör belysas i en samlad bostadsförsörjningslagstiftning. Utredningen har genomgående lyft och betonat att staten bör ta ett större ansvar för bostadsförsörjningen. Samtidigt har länsstyrelsens uppgifter enligt förslaget flyttats till förordning, vilket innebär risk för sämre kontinuitet i arbetet. Regeringens styrning av bostadsförsörjningsfrågorna möjliggörs genom länsstyrelsernas regionala uppgifter inom området.

Utifrån utredningens resonemang om ett utökat statligt ansvar är det statliga regionala aktörernas arbete en viktig del av det statliga ansvarstagandet. Utredaren har som skäl för att lagregeln flyttas till förordning anfört att det skapar en större flexibilitet för regeringen. Argumentet har framförts utan närmare resonemang kring att länsstyrelserna är myndigheter under regeringen.

Länsstyrelserna ska enligt länsstyrelseinstruktionen verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Det nya lagförslaget med ett bostadsförsörjningsmål med bostadssocial prägel kopplar an till länsstyrelsernas ordinarie verksamhet och särskilda roll. I länsstyrelsernas uppgifter ingår att tillämpa ett bostadssocialt perspektiv på bostadsförsörjningen och verkar för att nationella mål ska få ett regionalt genomslag.

Utifrån att det finns en tydlig kopplingen mellan förslagens statliga perspektiv, lagstadgade mål och länsstyrelsernas arbete anser Länsstyrelsen att det saknas tillräckligt väl avvägda skäl och argument för att länsstyrelsernas uppgifter ska tas bort från lagen om

bostadsförsörjning. Länsstyrelsens roll och uppgifter bör även fortsättningsvis regleras i lagen om bostadsförsörjning.

2.3 Målet inom bostadsförsörjning

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag (avsnitt 1.2.2) att ett bostadsförsörjningsmål ska införas i lag. Länsstyrelsen anser att det föreslagna målet är bra och att det kan förtydliga såväl nationella som internationella ambitioner och mål. Ett långsiktigt mål tydliggör också att det allmänna tar ansvar för en långsiktig och socialt hållbar bostadsförsörjning.

2.4 En nationell handlingsplan

Länsstyrelsen anser att en nationell handlingsplan (utredningens avsnitt 1.2.3) skulle förtydliga den politiska viljeinriktningen. Det skulle kunna vara ett verktyg som kan förtydliga vad regeringen närmare vill att kommunerna och länsstyrelserna ska prioritera. Länsstyrelserna vill dock framhålla att en tidsperiod om fyra år är en relativ kort tid ur ett bostadsförsörjningsperspektiv, framför allt i långsiktiga och storskaliga projekt där tydlighet och tillförlitlighet är av särskild betydelse.

I regeln om den nationella handlingsplanen, till skillnad från den kommunala, finns ingen skrivning om att regeringen har befogenheter att justera planen vid ändrade förutsättningar. Länsstyrelsen vill lyfta frågan om inte också de nationella handlingsplanerna ska kunna anpassas till plötsligt förändrade förutsättningar. Den politiska viljeinriktningen kan enligt länsstyrelsen behöva förtydligas i tider då den inhemska bostadsförsörjningen direkt eller indirekt plötsligt påverkas av förändringar i omvärlden.

Av utredningens förslag framkommer inte heller hur styrande eller vägledande de nationella handlingsplanerna ska vara i förhållande till kommunernas handlingsplaner. Länsstyrelsen anser att det därför finns en risk att de nationella handlingsplanernas genomslag kan komma att variera i olika kommuner. Det kan i sin tur påverka måluppfyllnaden oavsett om regeringen varit klar och tydlig i sin handlingsplan.

2.5 Analysunderlaget för måluppfyllnad och uppföljning

Analysunderlaget för de nationella handlingsplanerna (utredningens avsnitt 1.2.2) och för analysen av måluppfyllnaden utgörs enligt utredningen av bland annat Boverkets beräkningar av bostadsbristen i kombination med Socialstyrelsens uppföljning av hemlöshet.

Länsstyrelsen vill här påminna om att länsstyrelsernas bostadsmarknadsanalyser kan utgöra ett viktigt underlag som skulle

kunna användas av kommunerna liksom av regeringen i sina respektive analyser och handlingsplaner.

2.6 Kommunala handlingsplaner och utvecklat analysunderlag

Länsstyrelsen ställer sig bakom de föreslagna förändringarna liksom tillägget att den kommunala handlingsplanen ska baseras på en analys av tidigare genomförda åtgärder (utredningens avsnitt 11.2.4 och 11.2.5).

Länsstyrelsen anser dock att fler aspekter behöver beaktas i kommunala handlingsplaner för att bostadsförsörjningen ska bli socialt hållbar, exempelvis en analys av handlingsplanens konsekvenser utifrån jämställdhets-, barnrätts-, funktionshinders- och folkhälsoperspektiv. Länsstyrelsen önskar också en beskrivning av kommunens hemlöshetssituation och kommunens planerade åtgärder för att motverka hemlöshet och beskrivning av rutiner för att motverka vräkningar.

Länsstyrelsen anser slutligen att ett krav skulle kunna vara att tydligt redovisa hur kommunerna har beaktat samordningsbehovet och vilka särskilda åtgärder som ska vidtas för att uppfylla sådant behov. Genom ett sådant krav kan goda exempel på samordning utgöra bas för givande nationella dialoger.

2.7 Samordning och måluppfyllnad

En förutsättning för måluppfyllnad är kommunernas resurser. Det är enligt Länsstyrelsen viktigt att kommunerna får det stöd och den vägledning som krävs för att underlätta kommunernas användning av olika politiska bostadsförsörjningsverktyg. De varierande ekonomiska resurserna kan inte helt överbryggas, men Länsstyrelsen ser att en samordning mellan kommuner gör att kommunerna inte var för sig behöver bära alla kostnader. Samordning kan därför bidra till ett mer utjämnat bostadsförsörjningsansvar och Länsstyrelsen välkomnar att samordningsarbetet och vikten av det lyfts i lagförslaget (jmf utredningens avsnitt 11.2.6).

Liksom att regeringen och kommunerna överlappande kan sörja för att det ska finnas handlingsplaner så kan länsstyrelserna och kommunerna sörja för att samordningsbehovet beaktas. Det gäller särskilt om kommunerna får ett lagkrav att beakta samordningsbehovet i olika bostadsförsörjningsfrågor.

2.8 Kommunala handlingsplaner och PBL

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att det görs en koppling mellan de kommunala handlingsplanerna och i Plan- och bygglagen (2010:900), PBL (avsnitt 11.2.7). Kopplingen innebär dock ingen garanti för att bostadsfrågorna tas upp i till exempel översiktsplanerna. Det tycks som

att kommunerna själva måste lyfta behovet i handlingsplanerna för att det ska ske. Länsstyrelsen frågar sig om det är utredarens avsikt.

2.9 Kommunalt stöd till enskilda

De allmännas möjligheter att ekonomiskt bistå enskilda att skaffa eller inneha en bostad är ett viktigt verktyg. Länsstyrelsen anser att det inte minst gäller då syftet är att hjälpa de som har svårt att få sina behov tillgodosedda på bostadsmarknaden. Länsstyrelsen ställer sig därför bakom de lagändringar som för kommunerna förtydligar vilka olika rättsliga regler och grunder som möjliggör ekonomiskt stöd till enskilda (utredningens avsnitt 11.2.9)

2.11 Ett råd för socialt hållbar bostadsförsörjning

Länsstyrelsen anser att ett råd för socialt hållbar bostadsförsörjning (utredningens avsnitt 11.2.10) är av stor betydelse för att säkra en socialt hållbar bostadsförsörjning i hela landet.

2.12 Hyresvärdars tillträdeskrav och utlämning av uppgifter om tillträdeskrav regleras

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att hyresvärdars tillträdeskrav regleras (utredningens avsnitt 11.3.3). I förslaget föreslås dock att länsstyrelsen ska kunna samla information om hyresvärdars krav och att fastighetsägare med mer än 50 lägenheter då ska var förpliktigade att till länsstyrelsen lämna uppgifter om vilka tillträdeskrav som ställs (utredningens avsnitt 11.3.4). Länsstyrelsen menar att det inte är ovanligt att en fastighet byter ägare och att den som därmed har lagkrav att utge tillträdeskraven kan förändras. Det gäller inte minst när fastigheten byter ägare mellan olika bolag och inom olika bolagskonstruktioner. Det är därför viktigt att fråga sig hur insamlandet av uppgifter ska säkerställas och hur ofta det ska ske.

2.13 Tydligare förutsättningar att tillämpa reservationer och större utrymmen för förturer för de kommunala bostadsförmedlingarna

Länsstyrelsen anser att det nya förslaget rörande hur förmedling kan utformas med turordning efter kötid, förtur och reservationer är bra (utredningens avsnitt 11.3.1). Det breddar den kommunala bostadsförmedlingars möjligheter att anpassa sin förmedling. Länsstyrelsen anser att det också gör det möjligt att vidta åtgärder som inom en snar framtid skulle kunna förändra förutsättningarna för flertalet i utsatt ställning på bostadsmarknaden.

2.14 Kommuner ska tillhandhålla hyresgarantier för barnfamiljer

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om hyresgarantier för barnfamiljer (utredningens avsnitt 11.3.6), som ligger väl i linje med Sveriges

åtaganden enligt Barnkonventionens artiklar 26 och 27. Då garantin endast gäller för bostad belägen i den egna kommunen finns dock en risk att våldsutsatta kvinnor med barn som behöver hitta bostad utanför den egna kommunen inte kan ta del av stödet. Detta hade möjligen kunnat avhjälpas om 2a 8 § (2) i socialtjänstlagen, som reglerar möjligheten för våldsutsatta att ansöka om insatser i annan kommun, hade fungerat på ett tillfredsställande sätt. Länsstyrelsernas kartläggning av kommuners insatser kring stadigvarande boende för våldsutsatta visar dock att så inte är fallet, och att många kommuner efterfrågar klargörande kring denna reglering.¹ De föreslagna skrivningarna i 11 § (se ovan) skulle kunna medföra vissa förbättringar i detta avseende, då kommuners förtydligade möjligheter att använda förturer inom kommunala bostadsförmedlingar skulle kunna medföra fler beviljade ansökningar enligt paragrafen. Eftersom flertalet kommuner saknar bostadsförmedlingar, och det fortfarande kommer att vara upp till varje enskild kommun huruvida våldsutsatta ges förtur (samt vilka krav gällande exempelvis vistelsetid som måste vara uppfyllda för att en person ska kunna komma i fråga för förtur) finns en stor risk för att våldsutsatta med barns möjligheter att hitta bostad är avhängigt vilken kommun de ansöker i. Om hyresgarantin ska vara verkningsfull även för våldsutsatta med barn som behöver flytta till annan kommun skulle den därför behöva kombineras med ett förtydligande av kommuners ansvar enligt 2 a 8 § (2) Socialtjänstlagen.

Länsstyrelsen ser redan idag ett behov av åtgärder för en bredare målgrupp än barnfamiljer. I Länsstyrelsen i Uppsala läns BMA för år 2022 konstaterades att några av de som är i störst behov av stöd är de som kan identifieras tillhöra flera utsatta grupper på bostadsmarknaden.

2.15 Markanvisningens koppling till bostadsförsörjningsarbetet förtydligas

Länsstyrelsen anser att markanvisningar är ett viktigt verktyg i kommunernas arbete med bostadsförsörjning. Länsstyrelsen tillstryker föreslagna tillägg i lag (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar som ämnar förtydliga sambandet mellan de kommunala handlingsplanerna, bostadsförsörjning och markanvisningar (utredningens avsnitt 11.4.3).

2.16 Statliga topplån på landsbygden till idéburna organisationer

Länsstyrelsen välkomnar att det förs ett resonemang om att öka incitamenten att investera och tillskapa ett varierat utbud av bostäder runt om i landet. I utredningen beskrivs hur ett ökat byggande på ”landsbygden” med stöd från allmänna aktörer skulle kunna motverka socioekonomisk boendesegregation. Samtidigt har utredningen inte tagit

¹ [Länsstyrelsen i Västerbottens län \(2022\). Till stadigvarande boende.](#)

hänsyn till att landsbygden i landet kan se helt olika ut. Det varierar även inom län och kommuner. Ett topplån för byggande på landsbygder generellt kan därför träffa väldigt brett. Beroende på vilken landsbygd, vilken typ av idéburen organisation eller vilken typ av hushåll vi talar om riskerar till exempel verktyget träffa grupper som inte alls är i behov av stödet. Länsstyrelsen ifrågasätter om utredningens förslag (utredningens avsnitt 11.4.8) kommer att vara ett tillräckligt träffsäkert bostadspolitiskt verktyg för att på ett effektivt sätt bidra till utredningens bostadspolitiska mål.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander med bostadsförsörjningshandläggare Katarina Forsberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, enhetschef för plan- och bostadsenheten Asmah Ismaal. medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.